

(de voorraad uit Amsterdam die sinds het alarm van november '39 in de kluisen van de Nederlandse Bank in kistjes klaar stond) had een beter verloop. Kort na één uur 's middags had luitenant-ter-zee eerste klasse de Booy via de geheime radioverbinding tussen de Londense *Admiralty* en de Haagse marinestaf doen weten dat 'Britse kruisers vanavond schemering goudconvooi IJmuiden opwachten buitengaats' en later op de dag had de Britse marine-attaché in Den Haag de *Admiralty* ingelicht dat drie schepen, de 'Iris', de 'Titus' en de 'Perseus', 'all gold left at Amsterdam' aan boord zouden krijgen.¹ In eerste instantie werden alleen de twee eerstgenoemde schepen gebruikt.

De 'Iris' en de 'Titus' waren eigendom van de Koninklijke Nederlandse Stoombootmaatschappij. De directie wilde ze in elk geval wegsturen. De Nederlandse Bank bood voor het transport van f 166 miljoen aan goud een vrachtprijs aan van een kwart procent van de waarde: f 415 000. De betrokken directeur van de KNSM eiste en kreeg een half miljoen,² waarmee hij, aldus de Enquêtecommissie, 'op weinig loffelijke wijze gebruik (maakte) van de dwangpositie waarin de Nederlandse Bank zich bevond.'³ De geëskorteerde overtocht verliep zonder incidenten. Daarmee was, na de vroegere verschepingen van najaar '38 af, ruim 80% van de goudreserves van de Nederlandse Bank, zulks ter waarde van f 887 miljoen, aan de greep der Duitsers ontruk.⁴

★

Wat de maatregelen betreft die men aan Engelse zijde vóór de rode mei voorbereid had, zijn wij nu uitgesproken – niet uitgesproken evenwel wat de gebeurtenissen aangaat die zich op die dag in Londen afspeelden.

De lezer herinnert zich wellicht dat de ministers van Kleffens en Welter, vergezeld door van Kleffens' echtgenote, kort na negen uur bij het Scheveningse strand opgestegen waren met een watervliegtuig van de Marineluchtvaartdienst, de R. 3. Tijdens dat opstijgen waren zij aan de dood ontsnapt. Ook de rest van de tocht bleek riskant te zijn. De commandant had geen kaart aan boord die zich tot Engeland uitstrekte. Op een gegeven moment schreef van Kleffens op een papiertje (door het motorlawaai kon men elkaar in de overvolle cockpit niet verstaan): 'Welter, is het onderstaande niet wat Furstner ons zei? Koersleggen op Boulogne en vandaar gaan naar Calshot?'

¹ Telegrammen aangehaald in a.v. ² Getuige A. M. de Jong, *Enq.*, dl. III c, p. 39-40. ³ A.v., dl. III a, p. 27. ⁴ *Aide mémoire*, 30 jan. 1948, van de Nederlandse Bank, a.v., dl. III b, p. 102.